

The following areas for developing teaching staff are identified: retraining, specialization, skills upgrading and internships. The goals of the educational process, from the point of view of action-oriented and psychological technologies are development, correction, assessment, and analysis.

The article identifies the components of content for skills upgrading programs for management and teaching staff of vocational training institutions. The article pays specific attention to further improvement of level and content of industrial training and internship placements of management and teaching staff of vocational schools as well as to the system of attestation of teachers in Ukraine.

Key words: development, pedagogical collective, improvement of qualification.

УДК 378.046-021.68-051:9

Слюсаренко Н.В.*

ПІСЛЯДИПЛОМНА ОСВІТА ЯК СЕРЕДОВИЩЕ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛІВ СУСПІЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

У статті проаналізовано можливості післядипломної освіти щодо розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів суспільно-гуманітарних дисциплін. Звернуто увагу на те, що з метою розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів суспільно-гуманітарних дисциплін в закладах післядипломної педагогічної освіти під час курсової підготовки формують навички використання інформаційно-комунікаційних технологій для пошуку інформації, ілюстративного матеріалу та створення бази даних із відповідних предметів, навчають створювати власні електронні продукти. Наголошено, що всі форми навчання у закладах післядипломної педагогічної освіти містять значний потенціал для розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів суспільно-гуманітарних дисциплін.

Ключові слова: післядипломна освіта, інформаційно-комунікаційні технології, інформаційно-комунікаційна компетентність, вчителі суспільно-гуманітарних дисциплін.

На зламі ХХ – ХХІ століть відбувся остаточний перехід розвинутих країн світу від постіндустріального до інформаційного суспільства. Бурхливий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, який спостерігається з кінця ХХ століття, потребує відповідної підготовки кваліфікованих фахівців, зокрема вчителів та викладачів закладів освіти. Саме тому в останні роки розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх спеціалістів, як правило, є невід'ємною складовою навчально-виховного процесу будь-якого педагогічного вишу України. Разом із тим, по-перше, інформаційно-комунікаційні технології продовжують розвиватися, а по-друге, є значна частина педагогів, які здобували освіту раніше, коли вищезгадані питання ще не були на порядку денному. Як наслідок, чимало з них не вміють працювати з новими інформаційно-комунікаційними технологіями. За таких умов розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів стає одним із першочергових завдань післядипломної освіти.

Традиційно підвищення кваліфікації педагогічних працівників в Україні відбувається за такими напрямками: навчання на курсах в закладах післядипломної педагогічної освіти, на факультетах підвищення кваліфікації педагогічних університетів; виконання методичної роботи на базі методичних районних (міських) кабінетів (центрів) та закладів освіти; постійна самоосвіта, стажування, навчання в аспірантурі, докторантурі [1, с. 286].

Проте, як зазначається в «Білій книзі національної освіти України», система післядипломної педагогічної освіти «через економічну кризу занепадала і є гостро недостатньою в умовах змін». «Вона щорічно охоплює майже 10 % працюючих, а це

* © Слюсаренко Н.В.*

є вкрай недостатнім, якщо враховувати потреби освітньої галузі. Крім того, за діючим ще з часів СРСР порядком, підвищення кваліфікації з відривом від роботи здійснюється раз на п'ять років, що значно знижує можливості професійного розвитку в умовах інтенсивної модернізації суспільного життя, економіки, усіх рівнів освіти» [1, с. 65].

Для підвищення можливостей професійного розвитку педагогів слід створювати відкритий освітній простір, застосовувати сучасні інформаційні системи.

Необхідно також упроваджувати на курсах підвищення кваліфікації очно-дистанційні технології, що сприяють «реалізації особистісно орієнтованого, компетентнісного і безперервного підходу в навчанні дорослих». У свою чергу впровадження в систему післядипломної педагогічної освіти компетентнісного підходу підвищує якість навчання в цілому і, зокрема, кожної особи, яка навчається. До того ж, «запровадження компетентнісного підходу дасть змогу зробити систему післядипломної освіти привабливішою і конкурентноспроможнішою» [1, с. 34, 249].

Для уможливлення застосування очно-дистанційних технологій, як і взагалі для підвищення кваліфікації педагогів, слід забезпечити їх підготовку до використання в щоденній роботі інформаційно-комунікаційних технологій.

Ці технології «є інноваційними і якісно змінюють рівень самостійної роботи особистості, зокрема: розширюють обсяг навчальної інформації; активізують навчально-пізнавальну діяльність; сприяють запровадженню методів об'єктивного контролю тощо» [там само, с. 288].

Різні аспекти інформатизації освіти, використання інформаційно-комунікаційних технологій розглянуто у працях В. Бикова, М. Жалдака, Н. Морзе, Є. Смирнкової-Трибульської, О. Співаковського, О. Спіріна, О. Шаман та ін.

Мета статті – проаналізувати можливості післядипломної освіти щодо розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів суспільно-гуманітарних дисциплін.

Замітимо, що структуру компетентностей педагогів обґрунтовують у своїх дослідженнях багато науковців. Наприклад, науковці виділяють таку структуру загальних компетентностей учителів-предметників: предметно-методична; психологічна; інформаційно-комунікаційна; загальнонаукова; загальнокультурна. Пояснюють, що «інформаційно-комунікаційна компетентність передбачає здатність вчителя-предметника орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних потреб і вимог сучасного високотехнологічного суспільства» та поділяють цю компетентність на три основні (загальну, діагностичну, предметно-орієнтовану), що, на її думку, відповідають певним видам діяльності вчителів-предметників. Зазначають, що «загальна компетентність – це здатність учителя-предметника використовувати інформаційно-комунікаційні технології і для забезпечення навчально-виховного процесу створювати: текстові документи; таблиці; малюнки; діаграми; презентації; комп'ютерні графічні об'єкти; Flash-анімацію тощо». Діагностична компетентність – це здатність учителя-предметника «аналізувати досягнення учнів під час навчання», а предметно-орієнтована – здатність «гармонійно поєднувати готові електронні продукти у своїй професійній діяльності» [3; 4].

Відомо, що заклади післядипломної педагогічної освіти у своїй щоденній роботі реалізують певні програми підвищення кваліфікації, які спрямовуються на поглиблення, розширення й оновлення професійних знань і вмінь учителів відповідно до наявних досягнень науки і техніки та вимог ринку. Аналіз цих програм доводить, що вони, зокрема, передбачають опанування вчителями (в тому числі й суспільно-гуманітарних дисциплін) інформаційно-комунікаційними технологіями.

Сьогодні можна стверджувати, що ці технології досить успішно застосовуються в закладах післядипломної педагогічної освіти під час навчальних занять, самостійної роботи, практичної підготовки, контрольних заходів. Так, у курсовій підготовці вчителів

різного фаху досить широко використовується мережа Інтернет (під час семінарів-практикумів, семінарів-тренінгів, вебінарів, віртуальних лекцій, «круглих столів» тощо). У міжкурсовий період Інтернет стає у нагоді вчителю при створенні власних презентацій, розробці тестів, пошуку необхідних для уроку відеофрагментів і відеофільмів, а також в ході педагогічної комунікації з колегами (наприклад, через створення віртуальних предметних спільнот, віртуального середовища).

Інтернет відкриває нові можливості щодо індивідуального і колективного застосування в процесі навчання цифрової пам'яті (наприклад, Всесвітня глобальна павутина (World Wide Web), ресурси якої зберігаються за універсальними адресами URL (Universal Resource Locator)). Цифрова пам'ять містить архівні матеріали, матеріали музеїв, бібліотек та дослідних інститутів [5, с. 18].

Завдяки всезростаючій доступності глобальної мережі Інтернет і супутникових телеканалів зв'язку, учні і вчителі мають можливість отримувати нові знання одночасно. Однак у них різна швидкість їх отримання, різне сприйняття, різна мотивація. Причину подібних розбіжностей дослідники вбачають у тому, що професійне становлення більшості шкільних вчителів відбувалося в певній системі мислення, пов'язаній з чітко організованою інформацією, носіями якої є стандартизовані освітні програми, рекомендовані підручники, книги та журнали. Підростаюче ж покоління потрапляє в умови, коли знання, отримані від вчителя або з підручника, перекриваються потоком від засобів масової комунікації. Ця інформація, яка не має структурно-змістовного логічного зв'язку, подається мозаїчно і еkleктично, не вписується в рамки традиційної освіти і являє собою якісно інший тип, де, зокрема, принципово змінюється поєднання зорового і слухового сприйняття [7]. При цьому слід визнати той факт, що сучасні мас-медіа більш успішно використовують можливості комп'ютерних аудіовізуальних (екранних) технологій для досягнення своїх цілей, ніж система освіти.

Поряд із цим, розвиток та доступність Інтернету призвели до появи однієї з серйозних педагогічних проблем: за даними пошукових систем (Google, Yandex, Rambler та ін.), які відслідковують кількість запитів на певну інформацію, найбільш відвідуваними сайтами залишаються ті, що містять зібрання готових рефератів, курсових робіт та подібні до них тексти. З метою адекватної оцінки рівня предметних знань учнів з вчителем необхідно володіти інформацією щодо цих Інтернет-ресурсів. Однак наявність подібних готових робіт не повинна стримувати дослідження освітнього потенціалу Інтернету, важливо визначити можливості його грамотного використання у навчально-виховному процесі. З метою використання наявної в Інтернеті інформації вчителем суспільно-гуманітарних дисциплін у навчальному процесі важливо здійснити її класифікацію. Зокрема, за текстовим змістом виділяються довідкова (електронні бібліотеки, сайти навчальних закладів, освітніх установ тощо); наукова та науково-популярна (електронні книги, сайти відповідних періодичних видань тощо); навчальна (курси дистанційного навчання, методичні розробки тощо); пізнавальна.

Візуальна історична інформація представлена в Інтернеті у якості віртуальних музеїв – web-сторінок, що містять каталоги та фотографії різноманітних колекцій. Можливостей при відвідуванні такого віртуального музею значно більше, ніж під час візиту до його реального аналогу: наприклад, будь-яке зображення можна скопіювати на електронний носій з метою використання у якості наочного матеріалу. Крім того, сучасні віртуальні музеї мають трьохмірне зображення, що дозволяє користувачу більш детально розглянути експонати. Значним потенціалом у реалізації принципу наочності володіє така форма використання матеріалів віртуальних музеїв, як віртуальна екскурсія. Це досить важливо в умовах, коли не кожна школа може собі дозволити організацію реальних відвідань музеїв. Завдяки Інтернету для учнів та вчителів стали доступними скарби Ермітажу (<http://hermitage.ru>) та Лувру (<http://www.louvre.fr/>), колекції Музею Метрополітен (<http://www.metmuseum.org>) та Галереї Уффіці (<http://www.uffizi.com/>). Приємно відзначити, що деякі українські музеї також

пропонують готові віртуальні екскурсії (<http://incognita.day.kiev.ua/exposition/>). Однак учитель після знайомства з матеріалами сайту того чи іншого музею може сам створити план екскурсії, або ж зробити це творчим завданням для своїх учнів.

Інформаційна насиченість предметів суспільно-гуманітарного циклу та їх викладання в умовах інформатизації освіти ставить перед учителем нові завдання. Стає очевидним той факт, що потік інформації буде в тій мірі сприяти досягненню освітніх цілей, в якій учні будуть навчені критичного її сприйняття та використання в процесі самостійного засвоєння знань і якою мірою засоби інформаційно-комунікаційних технологій будуть використані вчителем у навчальному процесі. У той же час спостерігається низький рівень мотивації вчителів до використання різних видів інформаційної діяльності в предметних методиках навчання, що пов'язано, зокрема, з відсутністю позитивного суб'єктивного досвіду використання засобів інформаційно-комунікаційних технологій [2].

Досвід роботи дозволяє говорити про побоювання, що існують у середовищі вчителів суспільно-гуманітарних дисциплін щодо непропорційності витрат часу та праці вчителя на застосування інформаційно-комунікаційних технологій в процесі викладання предмету порівняно з підвищенням успішності учнів щодо його засвоєння. Таким чином, існує суперечність між високим потенціалом інформаційно-комунікаційних технологій і низькою готовністю педагогів до їх застосування у професійній діяльності. У цьому зв'язку актуальним є пошук психолого-педагогічних основ освітнього процесу підвищення кваліфікації вчителів, які б інтегрували інформаційно-комунікаційні технології з педагогічними, забезпечували формування інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів, стимулювали їх інтерес до пізнання дидактичних властивостей вищезазначених технологій.

Маємо констатувати, що до розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності педагогів (у тому числі вчителів суспільно-гуманітарних дисциплін) заклади післядипломної освіти вже долучилися. Більш того, вчителі суспільно-гуманітарних дисциплін уже визнали та високо оцінили можливості інформаційно-комунікаційних технологій щодо підвищення якості викладання та навчання предметів вищезгаданого циклу шляхом урізноманітнення навчально-виховного процесу, його унаочнення, активізації навчально-пізнавальної діяльності школярів, розвитку у них інтересу до здобуття знань, упровадження в педагогічний процес загальноосвітньої школи елементів дистанційного навчання та ін.

Зазначене є закономірним, оскільки вчителі суспільно-гуманітарних дисциплін, як і інші педагоги, знаходяться в постійному пошуку найбільш ефективних форм, методів і засобів навчання, методик викладання тієї чи іншої дисципліни, необхідної (зокрема, нової) інформації з певної теми уроку чи позаурочного заходу. Такий пошук значно полегшує систематичне застосування в щоденній роботі вчителя інформаційно-комунікаційних технологій. Опанування згаданими технологіями допомагає педагогу успішно використовувати у своїй професійній діяльності електронні підручники, навчальні та навчально-методичні посібники, енциклопедії; демонстраційні програми; інтерактивні дошки; локальні мережі; власні презентації; інші електронні продукти.

Застосування технологій дистанційного навчання надає можливість отримати якісну (зокрема, післядипломну) освіту за будь-яких умов, оскільки той, хто навчається (або підвищує свою кваліфікацію), має вільний доступ до освітніх ресурсів та послуг, може самостійно здобувати знання чи певну інформацію, формувати уміння і навички роботи, професійні компетентності, самовдосконалюватися [6].

Як уже зазначалося, післядипломна освіта спроможна сприяти розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності педагогів. З цією метою заклади післядипломної педагогічної освіти, як правило і як мінімум, організують навчання вчителів інформаційно-комунікаційних технологій.

Оскільки при підготовці майбутніх учителів суспільно-гуманітарних дисциплін у вищій інформатику не включають до числа профільних навчальних предметів, то студенти під час навчання здебільшого здобувають лише навички користувача персонального комп'ютера. Звісно це стосується тих, хто отримав освіту в останні роки. А ті вчителі, що навчалися раніше, не мають таких навичок і здобувають їх або самостійно, або в закладах післядипломної педагогічної освіти в ході курсової підготовки.

Під час останньої у вчителів суспільно-гуманітарних дисциплін формуються також навички використання Інтернет-технологій для пошуку інформації, ілюстративного матеріалу та створення бази даних із відповідних предметів. Ця база може включати:

- портали і сайти, де можна знайти матеріали з певної дисципліни;
- сайти музеїв і бібліотек;
- Web-адреси інформаційних та мультимедія-ресурсів;
- електронні підручники, посібники, методична література;
- навчальні та демонстраційні програми;
- віртуальні альбоми, виставки, музеї;
- відеозаписи, звукозаписи, відеофільми, музичні та голосові фрагменти;
- навчальні та тестові завдання;
- розвивальні та пізнавальні ігри;
- інші інформаційні та мультимедія-ресурси).

Учителів суспільно-гуманітарних дисциплін навчають створювати власні електронні продукти (презентації, графічні й анімаційні екранні образи, електронні каталоги з певної тематики, навчальні та тестові завдання тощо).

Результатом проведення такої роботи має бути підвищення рівня інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів суспільно-гуманітарних дисциплін.

При цьому важливо брати до уваги те, що про сформованість інформаційно-комунікаційної компетентності свідчить наявність у певної особи таких здатностей: «застосовувати інформаційно-комунікаційні технології в навчанні та повсякденному житті; раціонально використовувати комп'ютер і комп'ютерні засоби під час розв'язування завдань, пов'язаних з опрацюванням інформації, її пошуком, систематизацією, зберіганням, поданням і передаванням; будувати інформаційні моделі й досліджувати їх за допомогою засобів інформаційно-комунікаційних технологій; давати оцінку процесові й досягнутим результатам технологічної діяльності» [4].

Підсумовуючи зауважимо, що всі форми навчання у закладах післядипломної педагогічної освіти (денна; вечірня; заочна (дистанційна); екстернатна) містять значний потенціал для розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів суспільно-гуманітарних дисциплін. Цей потенціал необхідно використовувати якомога повніше. Слід також подбати про те, щоб набуті знання з інформаційно-комунікаційних технологій, а також відповідні вміння та навички вчителі постійно використовували у своїй педагогічній діяльності, під час участі у конференціях, семінарах, «круглих столах», конкурсах, у повсякденному житті. Шляхи проведення такої роботи можуть стати предметом подальшого наукового пошуку.

Література:

1. Біла книга національної освіти України / Т. Ф. Алексеєнко, В. М. Аніщенко, Г. О. Балл [та ін.] ; за заг. ред. акад. В. Г. Кременя ; НАПН України. – К. : Інформ. системи, 2010. – 342 с.
2. Буланов С.В. Некоторые причины низкой мотивации педагогических кадров к освоению информационно-коммуникационных технологий / С. В. Буланов // Информационные и коммуникационные технологии как инструмент повышения качества профессионального образования : сборник статей участников I Международной Интернет-конференции. – Екатеринбург: Рос. гос. проф.-пед. ун-т, 2005. – С. 15.

3. Дегтярєва Г. А. Формування ІКТ- компетентності вчителів-філологів у системі неперервної освіти // Г. А. Дегтярєва [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tme.umo.edu.ua/docs/5/11degstue.pdf>. – Загол. з екрану.
4. Литвинова С. Г. Формування інформаційно-комунікаційної компетентності (ІКК) вчителів-предметників / С. Г. Литвинова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/ITZN/em5/content/08lsgtso.htm>. – Загол. з екрану.
5. Патаракин Е. Д. Сетевые сообщества и обучение / Е. Д. Патаракин. – М. : «ПЕР СЭ», 2006. – 112 с.
6. Слюсаренко Н. В. Дистанційна форма навчання у фаховій підготовці майбутніх економістів: [навчально-методичний посібник] / Н. В. Слюсаренко, О. В. Кохановська. – Херсон : КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2012. – 104 с.
7. Фельдштейн Д. И. Приоритетные направления развития психолого-педагогических исследований / Д. И. Фельдштейн // Бюллетень Высшей аттестационной комиссии МО РФ. – 2005. – № 6. – С. 10-11.

Слюсаренко Н.В.

ПОСЛЕДИПЛОМНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ КАК СРЕДА РАЗВИТИЯ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ УЧИТЕЛЕЙ ОБЩЕСТВЕННО-ГУМАНИТАРНЫХ ДИСЦИПЛИН

В статье проанализованы возможности последипломного образования для развития информационно-коммуникационной компетентности учителей общественно-гуманитарных дисциплин. Обращено внимание на то, что с целью развития информационно-коммуникационной компетентности учителей общественно-гуманитарных дисциплин в заведениях последипломного педагогического образования во время курсовой подготовки формируют навыки использования информационно-коммуникационных технологий для поиска информации, наглядного материала и создания базы данных по соответствующим предметам, учат создавать собственные электронные продукты. Акцентированно, что все формы обучения в заведениях последипломного педагогического образования содержат значительный потенциал для развития информационно-коммуникационной компетентности учителей общественно-гуманитарных дисциплин.

Ключевые слова: последипломное образование, информационно-коммуникационные технологии, информационно-коммуникационная компетентность, учителя общественно-гуманитарных дисциплин.

Slyusarenko N.V.

AFTER-DIPLOMA EDUCATION AS AN ENVIRONMENT FOR THE DEVELOPMENT OF THE INFORMATION AND COMMUNICATION COMPETENCE OF TEACHERS OF SOCIAL AND HUMANITARIAN SUBJECTS

The article deals with the analysis of the possibilities of after-diploma education concerning the development of the information and communication competence of teachers of social and humanitarian subjects. It is mentioned that in the establishments of after-diploma pedagogical education in course training of teachers the internet is widely used (in the course of practical seminars, training seminars, webinars, virtual lectures, «round tables» etc). During the period between the training courses the internet is helpful in creating presentations, making tests, looking for video fragments and video films needed for the lesson, as well as in pedagogical communication with colleagues (for example, communication through the creation of virtual subject societies, virtual environment).

Special attention is made on the fact that being aimed at the development of the information and communication competence of teachers of social and humanitarian subjects in the establishments of after-diploma pedagogical education, course training forms special skills like using the information and communication technologies for searching any information or illustrated material, for creating data base of different subjects, as well as for creating personal e-products.

It is accentuated that all forms of training in the establishments of after-diploma pedagogical education (day; evening, distance, external) contain considerable potential for the development of the information and communication competence of teachers of social and humanitarian subjects. This potential should be used as wide as possible.

We should also take care so that both acquired knowledge of information and communication technologies and appropriate skills would be constantly used by teachers in their pedagogical activity in the course of conferences, seminars, «round tables», competitions, as well as in their everyday life.

Key words: after-diploma education, information and communication technologies, information and communication competence of teachers of social and humanitarian subjects.

УДК 378.14

Чайка В.М.*

ФОРМУВАННЯ САМОСТІЙНОЇ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

На основі аналізу навчальних планів і програм з'ясовано особливості психолого-педагогічної підготовки студентів, формування їх самостійної навчально-пізнавальної діяльності в умовах кредитно-модульної системи організації освітнього процесу. Схарактеризовано модульну організацію навчальних дисциплін, модульний принцип організації їх змісту, систему академічних кредитів, зміст психолого-педагогічної підготовки. З'ясовано особливості організації самостійної навчально-пізнавальної діяльності студентів (форми індивідуальної роботи, методи, система контролю успішності). Визначено умови організації самостійної навчально-пізнавальної діяльності студентів.

Ключові слова: самостійна навчально-пізнавальна діяльність, кредитно-модульна система організації освітнього процесу, психолого-педагогічна підготовка.

Україна на сучасному етапі здійснює модернізацію освітньої діяльності в контексті європейських вимог. Цей період позначений інтенсивною реалізацією ідей компетентнісного підходу, організаційні засади навчального процесу ВНЗ трансформуються з традиційних лекційно-семінарських на оновлені кредитно-модульні, що передбачають суттєві зміни в діяльності викладача і студента, а саме: домінування самостійної пізнавальної діяльності студентів зі зменшенням питомої ваги участі викладача в її організації та управлінні. За такого підходу студент займає позицію активного суб'єкта, що моделює і рефлексує власну навчальну діяльність. Це вимагає високого рівня сформованості самостійності студентів у процесі пізнання нового, для того щоб зробити цей процес самостійним і неперервним.

Однією з передумов входження України до єдиної Європейської зони вищої освіти є реалізація ідей Болонської угоди, кредитно-модульної системи організації навчального процесу. Вона забезпечує можливість навчання кожного студента за індивідуальною варіативною частиною освітньо-професійної програми, сприяє самосвітнім процесам, саморозвитку і професійній самореалізації, надає можливість здобути кваліфікацію відповідно до вимог ринку праці.

Дидактика вищої школи, окремі методики розв'язують проблему формування самостійної навчально-пізнавальної діяльності студентів за допомогою вдосконалення різних компонентів навчання (змістового, операційного, контрольно-регульовального), використання міжпредметних зв'язків, проблемної, модульно-рейтингової, комп'ютерної та інших технологій навчання. Такий підхід не може повністю розв'язати цю проблему, бо унеможливорює створення системи способів і прийомів активізації самостійної навчальної діяльності студентів як передумови їх майбутньої професійної самоосвіти і самореалізації. Крім цього більшість із названих вище технологій функціонують під кутом зору управлінських функцій викладача (вчителя).

* Чайка В.М.*